

Spisok literatury

1 Esina Ju.L., Stepanenkova N.M. – Gosudarstvennaja podderzhka APK i razvitiya sel'skikh territorij: zarubezhnyj opyt i otechestvennaja praktika. //Jekonomika sel'skohozjajstvennyh i pererabatyvajushhih predpriyatij. – 2019. -№ 5. -S. 41-44.

2 Kozhakhmetova G.A., Lashkareva O.V., Taipov T.A. Food security as a priority of agricultural policy //Problemy agrorynka. – 2018. - №2.- PP. 43–49.

3 Pajzullaeva Z.K., Magomedbekov G.U., Amirova M.M. Jekonomicheskaja ocenka i sovershenstvovanie mehanizma gosudarstvennogo regulirovaniya regional'nyh predprinimatel'skikh struktur //Fundamental'nye issledovaniya. – 2016. - № 11.-Ch .5. -S. 1051-1054.

4 Zhaksylykova A.A. Uslovija i perspektivy razvitiya malogo i srednego biznesa v Respublike Kazahstan //Vestnik KazNU. Seriya jekonomicheskaja.– 2017.- №3 (121). - S. 28 – 35.

5 Əbdikadyrova A., Dulatbekova Zh. Auyly sharuashylyғы өндiристiк инфрақұрылымның

zhymys isteuiiniң sheteldik təzhiribesi // Problemy agrorynka. – 2019. - №2.- B. 101 - 107.

6 Makarova V., Boguslavskaja S., Reva D. Ocenka jeffektivnosti gosudarstvennoj podderzhki sub#ektov malogo predprinimatel'stva //APK: jekonomika, upravlenie. – 2019. - №2.– S. 32- 45.

7 Vasil'chenko S.A. Gosudarstvennaja podderzhka predprinimatel'stva v Rossii //Mezhdunarodnyj zhurnal prikladnyh i fundamental'nyh issledovaniy. – 2016. – № 7 .-Ch. – S. 608-611.

8 Mizanbekova S.K., Tokzhigitova K.B. Mehanizmy gosudarstvennoj podderzhki innovacionnogo razvitiya jelevatornoj promyshlennosti Kazahstana: materialy mezhdunar. nauch.- prakt. konf. «Agropromyshlennyj kompleks sovremennoj Rossii: problemy, priority razvitiya». – Voronezh: Voronezhskij gosudarstvennyj universitet inzhenernyh tehnologij, 2015.- S. 143-146.

9 Daribaeva A.K., Kurmankulova N.Zh., Karbetova Sh.R. Razvitie massovogo predprinimatel'stva v Kazahstane //Vestnik Kargu. Seriya jekonomika. – 2018. - №3 (91). - S. 173-179.

FTAMP 06.52.13

ӨОЖ 330.34:330.35

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЙМАҚТАРЫНЫҢ
ӨЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫ**

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНОВ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGIONS
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

Р.Ж. ДҮЙСКЕНОВА

PhD докторанты

Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті, Семей, Қазақстан

raigul19@mail.ru

Р.Ж. ДҮЙСКЕНОВА

докторант PhD

Казахский гуманитарно-юридический инновационный университет, Семей, Казахстан

R. DUISKENOVA

PhD student

Kazakh Humanitarian and Law Innovation University, Semey, Kazakhstan

Аңдатпа. Өңірлердің дамуы экономикалық өсуді, ел халқының өмір сүру деңгейі мен сапасын арттыруды қамтамасыз етеді. Бәсекелестікті күшейту жағдайында аймақтық субъект аймақаралық алмасуда және әлемдік нарықта бәсекелестік қатынастарға кіретін дербес субъектке айналады. Аймақтық дамуды басқару өзіне-өзі жеткіліктілікті қамтамасыз ету үшін реттеудің ресурстық моделінен инновациялық үлгіге көшу қажеттілігіне байланысты жетілдіруді қажет етеді. Экономиканың жаһандануы нәтижесінде аймақтар өзара тығыз іс-қимыл жасайды. Инновациялық саясатты қалыптастыру мен іске асырудың шетелдік тәжірибесін зерделеу - дамыған индустриялық елдерде өлеуметтік-экономикалық дамудың өңірлік бағдарламалары жалпымемлекеттік бағдарламалардан бұрын әзірленіп, іске асырылатын ерекшеліктерін анықтады. Бұл мемлекеттердің дамыған ауыл шаруашылығы бар,

Аннотация. Развитие регионов обеспечивает экономический рост, повышение уровня и качества жизни населения страны. В условиях усиления конкуренции региональный субъект становится самостоятельным, вступающим в конкурентные отношения в межрегиональном обмене и на мировом рынке. Отмечается, что управление региональным развитием нуждается в совершенствовании, связанном с необходимостью перехода от ресурсной модели регулирования к инновационной, для обеспечения самодостаточности. Показано, что в результате глобализации экономики регионы тесно взаимодействуют между собой. Изучение зарубежного опыта формирования и реализации инновационной политики выявило особенность - региональные программы социально-экономического развития в развитых индустриальных странах разработаны и реализованы раньше общегосударственных программ. Эти государства имеют развитое сельское хозяйство, от уровня их сельскохозяйственного производства зависит благосостояние страны. Одним из важнейших направлений является цифровизация АПК, в рамках которой основной акцент сделан на внедрение элементов точного земледелия и «умных ферм», обеспечивающих наибольший эффект. Цифровизация отрасли республики позволит повысить достоверность государственного статистического учета, стимулировать внедрение высоких технологий, повышающих объемы производства сельскохозяйственной продукции и ее конкурентоспособность, создать системы, для которых будут характерны высокая продуктивность, предсказуемость и способность адаптироваться к изменениям, в том числе и к тем, которые происходят из-за колебаний климата. Это, в свою очередь, способствует росту уровня продовольственной безопасности, доходности и устойчивости.

Abstract. The development of regions ensures economic growth, improving the level and life quality of the country's population. In conditions of increased competition, the regional subject becomes independent, entering into competitive relations in the inter-regional exchange and on the world market. It is noted that management of regional development needs improvement related to the need to move from a resource-based model of regulation to the innovative one in order to ensure self-sufficiency. It is shown that as a result of globalization of economy, the regions closely interact with each other. The study of foreign experience in the formation and implementation of innovative policies revealed a peculiarity - regional programs of socio-economic development in developed industrial countries were developed and implemented earlier than national programs. These States have developed agriculture, the welfare of the country depends on the level of their agricultural production. One of the most important areas is the digitalization of the agro-industrial complex, in the framework of which the main emphasis is placed on the introduction of elements of precision farming and "smart farms" that provide the greatest effect. Digitalization of the republic's industry will increase the reliability of state statistical accounting, stimulate the introduction of high technologies that increase agricultural production and its competitiveness, create systems that are characterized by high productivity, predictability and the ability to adapt to changes, including those that are taking place due to climate variations. This, in turn, contributes to increased food security, profitability and sustainability.

Ключевые слова: региональная политика, социально-экономическое развитие, мировой рынок, инновационная активность, цифровизация, технологии, производство, конкурентоспособность, ресурсы, качество жизни.

Keywords: regional policy, socio-economic development, world market, innovative activity, digitalization, technology, production, competitiveness, resources, life quality.

Кіріспе. Жаһандану үрдісі ұлттық экономикадағы аймақтардың рөлін түп тамырымен өзгертеді. Аймақтар ақырындап жекелеген экономикалық агенттер болып қана қоймай, әлемдік бәсекелестік үрдістерге де қатысатын болады. Аумақтық-ұйымдастырылған жүйелер ережесі аймақтардың өзінің мүмкіндіктері мен макроэкономикалық талаптарына сәйкестікке тәуелді, сонымен қатар бәсекелестік күштерді теңестіруге, аймақтардың басқа да субъектілермен байланысының механизмін қатысты болады.

Басқа да елдердегі сияқты Қазақстанның негізгі ерекше мәселесі, аймақтық дифференциация, яғни айырмашылықты саралау, мамандандырудың кеңейтілмеуі, өндірушілердің бәсекеге қабілеттілігінің жоқтығы, осылардың барлығы мемлекеттік құрылымдар мен аймақтық органдар тарапынан жедел әрекеттерді қажет етеді.

Аймақтардың дамуын басқару реформалауды қажет етеді, басқарудың ресурстық моделінен инвестициялық, инновациялық-стратегиялық басқаруға көшуге деген қажеттілікті нығайтады, жергілікті қоғамның шаруашылық даму мәселелерін қоса отырып, аймақтардың өзін-өзі қамтамасыз етуі мен бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге бағытталады.

Осы аталған басқару үнемі өзгеріп отыратын саясаттық, экономикалық, әлеуметтік дағды мен уақыттық шындық болатын болашақтағы айқынсыздықты төмендетеді, аймақтарға өздерінің даму жолдарын өз бетінше айқындауға жол ашады.

Жаһандану нәтижесінде осы үрдіске мемлекетті араластырмай аймақтар өздерінше қатынасқа түсіп, бір-бірімен тікелей жұмыс жасай алады [1]. Аймақтық деңгейде бұл үрдіс экономикалық жағынан тез өсуге, халықтың өмір сүру деңгейін және сапасын арттыруға себеп болады. Әлемдік экономиканың әртүрлі деңгейінде бәсекелестік үрдісті дамыта келе аймақтар ақырындап салыстырмалы түрде тәуелсіз субъектіге айналады, әлемдік нарықта және аймақ аралық ауысымда бәсекелестік қатынастарға да түседі.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Тез өзгеріске ұшырайтын әлемдік аймақтарда бәсекелестікті өсіру мен қолдау – олардың тұрақты түрде дамуының траекториясын қалыптастырудың маңызды шарты болып табылады. Технологияларды әзірлеу және іске асырумен айналысудың басым бағыттары ретінде аймақтық ұлттық экономиканың өсуі жоғары деңгейдегі кәсіпорындардың бөлінуімен ерекшеленеді.

Қазақстанның аймақтарының ұлттық жүйесін белгілеу кәсіпорынның қаржылық ресурстарына деген кең ауқымды қолжетімділікке қатысты білім мен оларды таратуды, алуды, біріктірілген ғылымды, құқықтық институттарды құру мен жүзеге асыруды жүзеге асырады. Ең белсенді бағыттардың бірі ретінде қазіргі нарық жағдайындағы ғылыми жетістіктерді өндіріске енгізуді ұйымдастырудағы инновациялық үрдістерді дамытуды айтуға болады.

Тағы да бір маңызды сыртқы факторлардың бірі – шектеулі деген ресурстарға қолжетімділікті бәсекелестік кеңістігіндегі артықшылығын арттыруға тәуелсіз, бәсекеге қабілеттілік деңгейінде аймақтық поляризацияны қалыптастырушы кәсіпорындардың географиялық орналасуы.

Ал бәсекелестіктің маңызды ішкі факторы өндірістің инвестициялық және инновациялық әрекеті болып табылады [2]. Кәсіпорындардың инновациялық белсенділігін ынталандырушы механизмнің өз деңгейінде анықталмағандығы анық, мұнда жеңілдетілген салық салу мен несиелендіру арқылы техникалық және технологиялық дамуды жеделдетуді іске асыру қажет.

Нәтижелер және оларды талқылау. Инновациялық-белсенді өнеркәсіптік саясатты қалыптастыру мен іске асырудың шетелдік тәжірибесін зерттеу барысында маңызды ерекшелігі атап өтіледі: дамыған индустриялық елдерде әлеуметтік-экономикалық дамудың аймақтық бағдарламалары жалпымемлекеттік бағдарламаларға қарағанда әлдеқайда ертерек әзірленіп, жүзеге асырыла бастаған. Бұл тарихи ерекшеліктермен, атап айтқанда, осы елдердің мемлекеттік өнеркәсіптік саясатында бастапқыда дағдарысқа қарсы аспектілер басым болғандықтан, ал өнеркәсіптегі дағдарыс үрдістері жекелеген аумақтарда әр түрлі болып өтіп бара жатқандығымен түсіндіріледі.

Дағдарысқа қарсы өңірлік саясатқа тән екі сипатты атап өтуге болады [3]: Біріншісі ескі өнеркәсіптік өңірлердің технологиялық және салалық құрылымын жаңартумен байланысты. Мұндағы мақсат – дәстүрлі салалардағы технологияларды жаңарту және аймақтың өнеркәсіп құрылымындағы жаңа салалардың үлес салмағын арттыру. Осылайша, өндірісті қайта құру құрылымында аймақтардың негізгі типі берілген өндірістік саясатқа бағытталуы тиіс.

Дағдарысқа қарсы өңірлік саясаттың екінші түрі депрессивті аймақтарды әлеуметтік-экономикалық дамытуға бағытталған. Әдетте, олардың депрессиясы өнеркә-

сиптің көмір немесе өзге де өндіруші саласын дамыту мүмкіндіктерінің таусылуына байланысты болды. Мұндай өңірлердегі өндірістің басқа салаларын жаңадан құру керек болды. Тиісінше, осындай өңірді дамыту бағдарламасы осы аумақта құрылатын өнеркәсіптік кешендердің оңтайлы құрылымын қалыптастыруға ықпал етуі тиіс [4].

Мұндай бағдарламаның классикалық үлгісі 30-шы жылдарда қабылданған АҚШ-тағы «Теннесси өзені алқабының бағдарламасы» бойынша танылған. Ол үлкен аумақта гидроэлектростанцияларын салу негізінде энергетикалық саладағы көптеген жаңа өнеркәсіптік кәсіпорындарды құруды қарастырды.

Осы жоба аясында Рузвельт үкіметі арнайы заң негізінде «Tennessee Valley Authority» қоғамдық корпорациясын құрды. Дәл осы корпорация федералдық және өңірлік қаражатты тарта отырып, сондай-ақ облигациялық қарыздарды орналастыру және жеке инвестицияларды тарту есебінен өңірде ірі ауқымды құрылыс жұмыстарын (гидроэнергетика, көлік, ирригация және т.б.) жүзеге асырып, оның өнеркәсіптік дамуын қамтамасыз етті.

Өңірлердің өнеркәсіптік құрылымын реформалау міндеттерін арнайы аймақтар құру арқылы шешуге тырысады. Тәжірибе көрсетіп отырғандай, арнайы аймақтар мынадай мәселелерді шешуге ықпал етуі мүмкін: бұрын тасталған жерлер мен өндірістердің өнімділігін қалпына келтіру, ареалдар тұрғындары үшін жұмыс орындарын құру, қоғамдық және жеке секторлар арасындағы кооперацияны дамыту, инновацияларды дамыту [5].

Бельгия, Франция, Испания, Ұлыбритания мен АҚШ-тағы арнайы аймақтарды құру тәжірибесі оларды келесідегідей жіктеуге мүмкіндік береді: еркін сауда аймақтары; өнеркәсіптік-өндірістік аймақтары; техникалық-енгізу аймақтары; сервистік аймақтар (қызмет көрсету аймақтары); кешенді аймақтар.

Арнайы аймақтардың бағдарламаларында өңірлік саясат құралдарынан әртүрлі ынталандыру көзделеді. Арнайы аймақтардың жұмыс істеу мерзімінің, жеңілдіктердің қолданылу мерзімінің шектелуін атап өту керек.

Іс жүзінде әрбір аймақтың шағын бизнеске қолдау көрсету және техникалық жәрдемдесу бағдарламасы бар. Жергілікті билік шағын фирмаларға арналған маркетингтік зерттеулерді, персоналды даярлады, кеңес беруді ұйымдастыруды алады. Шағын бизнестің басым бөлігі өз қызметін инновациялық үрдіске арнайды.

АҚШ-тың Ұлттық ғылыми қорының мәліметтері бойынша, шағын бизнес бір жұмыс істейтін адамға шаққанда ірі фирмаларға қарағанда 2,5 есе көп жаңашылдықтарды өндіреді (АҚШ өнеркәсібінде шағын бизнестің үлесіне ірі өнертабыстардың 50% келеді) [6]. Шағын инновациялық кәсіпорындар салыстырмалы түрде ҒЗТҚЖ-ға ірі кәсіпорындарға қарағанда көбірек қаражат салады. Бұдан басқа, соңғы (енгізу) процесс осындай кәсіпорындарда орташа есеппен бір жылға жылдам өтеді.

Индустриялық дамыған және экономикасы мықты мемлекеттердің дамыған ауыл шаруашылығы бар және көбінесе елдің әлауқаты ауыл шаруашылық өндірісінің даму дәрежесіне байланысты.

Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында цифрлық технологияларды кеңінен қолдану еңбек өнімділігін арттыруға ықпал етеді, ауыл шаруашылығы саласының елдің ЖІӨ-нің өсуіне үлесін арттырады, ауыл шаруашылығы өнімдері экспортының әлеуетін әлемдік нарықтарға ынталандырады.

Маңызды бағыттардың бірі АӨК цифрландыру болып табылады, оның шеңберінде нақты егіншілік элементтерін және «ақылды фермаларды» енгізуге баса назар аударылады. Бірінші кезеңде геопозициялық, вегетациялық, агрохимиялық, гидрогеологомелиоративтік және метеорологиялық қабаттары бар өрістердің электрондық карталарын құру қажеттілігі туындайды.

Салаларды цифрландыру мемлекеттік статистикалық есеп пен бақылауды арттыруға, жоғары технологияларды енгізуді ынталандыруға, мемлекеттік қолдаулардың тиімділігін арттыруға, олардың фермерлер үшін ашықтығы мен қолжетімділігіне мүмкіндік береді [7].

Экономиканы үшінші жаңғырту шеңберінде агроөнеркәсіптік кешенді дамытудың нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін жобалық басқарудың құралдары мен әдістері қолданылады.

Жобалық басқару шеңберінде екі жоба іске асырылуда: «Ауыл шаруашылығы» және «Ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу», іске асыру 10 бастама арқылы жүзеге асырылады.

АӨК цифрландыру шеңберінде цифрландырудың жобалық кеңсесі құрылды және 34 мемлекеттік қызметті автоматтандыруды көздейтін АӨК цифрландыру бойынша тиісті іс-шаралар жоспары бекітілді. Ауыл шаруашылығының басым бағыттарын дамытудың және АӨК мемлекеттік қолдауды жетілдірудің жол карталары әзірленді.

Карталар жүргізілген кеңейтілген талдауды, анықталған проблемаларды ескере отырып тиісті бағыттар бойынша нақты шараларды қамтиды [8].

Заманауи фермалар цифрлық кеңселерге айналады. Топырақ пен өсімдіктердің жай-күйін «ақылды» датчиктер талдайды, суару және тыңайтқыштармен қоректендіру жүйелері автоматты түрде іске қосылады, цифрландыру үрдісінде егістіктің электрондық карталары жасалады, 24 млн га егістік, жалпы егіс алаңының 100%-ға жуығы сандық түрде берілді, жайылымдарды цифрлау бойынша жұмыстар жалғастырылды.

Шаруашылықтардың өнімділігі мынадай технологиялардың арқасында артады: егін жинау үшін оңтайлы уақытты болжау, «ақылды суару», минералдық тыңайтқыштарды енгізудің зияткерлік жүйесі, зиянкестермен және арамшөптермен күрес жөніндегі жүйе. Дәстүрлі фермаларда 75 гектарға бір талдау жасалып, ақылды фермаларда әр гектардан топырақ алынады. Әдіс тыңайтқыштардың көлемі мен құрамын нақты анықтауға көмектеседі, сондай-ақ жерді өңдеудің ең қолайлы әдістерін анықтайды.

Компьютерлік жүйелер бір мезетте үлкен көлемді деректерді өңдеу және ауыл шаруашылығы өнімдерін қолайлы өндіру үшін жағдайды үнемі бейімдейді.

2018 жылдан бастап А. Бараев атындағы АШҒӨО ақылды технологияларды енгізу және өндірісті цифрландыру жолымен нақты егіншілік жобасы іске асырылуда. Дәл егіншілік – бұл спутниктік және компьютерлік технологиялар кешенін пайдалануға негізделген егіс өнімділігін басқару жүйесі.

Жоба үдерістерді оңтайландыруды және автоматтандыруды қамтамасыз етеді, бұл алынатын өнімнің тиімділігін, өнімділігін және жоғары сапасын арттыруға әкелді. 2018 жылы кәсіпорында жаздық бидайдың шығымдылығы – 22,5 ц/га, дәл егіншілік полигонының алқаптары бойынша жаздық бидайдың орташа шығымдылығы 25,4 ц/га, дәстүрлі өңдеу технологиясы 18,7 ц/га алқаптарда, аудан және облыс бойынша орташа шығымдылығы 12,2 және 12,7 болған жағдайда алынды.

Дәл егіншілікті енгізу бойынша пилоттық жоба аясында 9 қазақстандық шаруашылық жаңа технологияларды пайдалануда. «Найдоровское» ЖШС (Қарағанды облысы). Ол озық технологияларды енгізуде және ауыл шаруашылығы дақылдарының шығымдылығын арттыруда жоғары нәтижелермен ерекшеленеді.

Айта кету керек, бұл Қарағанды облысындағы өз алқаптарының бір бөлігін органикалық егіншілікке сертификаттаудың үш жылдық процесін бастайтын алғашқы шаруашылық. 3000 га жер учаскесі бөлініп, жеке «Neue Dorf organic farm» ЖШС құрылды. Органикалық егіншілік технологиясының сақталуын еуропалық мамандар қадағалайды, ЖШС органикалық өнімді Еуропалық Одаққа, Канада мен АҚШ-қа жеткізу құқығын алуы тиіс.

«Найдоровское» ЖШС машина мен механизмдерге қызмет көрсететін 20 маман жұмыс істейді, 20 мың га жер заманауи техниканы өңдейді. Бұл шаруашылық биылғы жылы өңір үшін өнімділік рекордын орнатты. Шаруалар комбайнның заманауи моделін сатып алғандығының арқасында өнім алып, оны шығынсыз алып тастай алды. Басқа мүмкіндіктерден басқа, ол өрістердің электрондық карталарын "салуга" қабілетті. Оларды пайдалану GPS жүйесі арқылы тазалауды үйлестіріп, жұмыс уақытын кем дегенде 10%-ға қысқартуға мүмкіндік береді. Құрылған электрондық карталар одан әрі барлық қалған далалық жұмыстарды: себу, химиялық тазарту, фунгицидтермен өңдеу, керекті тыңайтқыштарын енгізу кезінде де пайдаланылады.

«Ақмая» шаруа қожалығында (Қызылорда облысы) «Акмая Smart Farm» жобасы жұмыс істейді, оған сәйкес егіс алқаптарының мониторингі ауыл шаруашылығы дрондарының көмегімен жасалады. "Ақмая" шаруа қожалығы FMIS – «Ақылды ферма» зияткерлік геоақпараттық платформасын пайдалана отырып эксперимент жүргізеді. Ол жедел навигацияны, өріс деректерін толық талдауды және өндірістік процестердің мониторингін қамтиды.

Перспективада жергілікті жер бедері карталарын, егістіктің әртүрлілігін, аурулардың, арамшөптердің және зиянкестердің таралуын, топырақ карталарын және шаруашылық қызметін цифрландыру саласындағы басқа да іс-шараларды қамтитын кеңістіктік деректерді цифрлау жөніндегі жұмыстарын ұйымдастыру алда тұр.

Соңғы жылдары Қазақстан тұрақты өсу үшін инновация секторының маңыздылығы мен қажеттілігін сезіне отырып, өңірлерді сенімді және ұзақ мерзімді инновациялық дамыту үшін жоспарлы түрде жағдай жасайды және мүмкіндіктер қалыптастырады [9].

Ноу-хау аймақтардың экономикасына қазіргі заманғы технологиялардың маңыздылығын және тұрақты өсу үшін ғылым жетістіктерін пайдалану қажеттілігін түсінуге көмектеседі, соның нәтижесінде қазақстандық

экономика әлемдік кеңістікте өз рей-тингін арттыра алады. Биылғы жылы ӨЭФ бәсекеге қабілеттілігінің жаһандық рейтингінде, отандық рейтингте 51-орында тұр, яғни әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру мақсатына бір қадам жақын.

Тұжырымдар.

1. Аймақтар ақырындап жекелеген экономикалық агенттер болып қана қоймай, әлемдік бәсекелестік үрдістерге де қатысатын болады. Аумақтық-ұйымдастырылған жүйелер ережесі аймақтардың өзінің мүмкіндіктері мен макроэкономикалық талаптарына сәйкестікке тәуелді, сонымен қатар бәсекелестік күштерді теңестіруге, аймақтардың басқа да субъектілермен байланысының механизміне қатысты болады.

2. Аймақтардың дамуын басқару реформалауды қажет етеді, басқарудың ресурстық моделінен инвестициялық, инновациялық-стратегиялық басқаруға көшуге деген қажеттілікті нығайтады, жергілікті қоғамның шаруашылық даму сұрақтарын қоса отырып, аймақтардың өзін-өзі қамтамасыз етуі мен бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге бағытталады.

3. Индустрияландырылған елдер ауыл шаруашылығын дамытады, өйткені елдің әлауқаты ауыл шаруашылығы өндірісінің даму деңгейіне тікелей байланысты болады.

4. Басты бағыттардың бірі агроөнеркәсіп кешенін цифрландыру болып табылады, себебі басты нақтылық «ақылды ферма» бойынша нақты элементті енгізуге қатысты болады, оның тиімділігі жоғары дәрежені көрсетеді. Цифрландыру саласы мемлекеттік статистикалық есептің шынайылығын арттыруға және жоғары технологияларды енгізуге көмектеседі.

Әдебиеттер тізімі

1 Андреев А.В. Основы региональной экономики: учебник для вузов.- М.: КноРус – 2017/ – 334 с.

2 Курнышев В.В., Глушкова В.В. Региональная экономика. Основы теории и методы исследования: учебник для вузов.- М.: КноРус, 2018.-254 с.

3 Медведев А.В. Об эффективном инструментарии анализа экономических систем //Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2014. – Ч.5.-№ 11. – С. 763-766.

4 Бычков Н.А. Структурные преобразования сельскохозяйственных организаций Республики Беларусь //Вестник Национальной академии наук Республики Беларусь. Серия аграрных наук.-2017. - №1.- С.7-20.

5 Крутиков В.К., Косогорова Л.А., Якунина М.В. Региональная экономика и управление: учебник. – Калуга: АКФ «Политоп», 2018. – 864 с.

6 Макаренко Т.Д., Ковальчук Л.Б. Региональные социально-экономические процессы: особенности взаимодействия с внешней средой //Фундаментальные исследования. – 2016. – Ч.2.-№ 2. – С. 392-396.

7 Нифонтова Е. Методические основы отбора перспективных проектов АПК в региональные целевые программы //АПК: экономика, управление. – 2019. - № 2 - С.23-31.

8 Жумабекова Г.Ж., Корабаев Б.С. Повышение конкурентоспособности регионального АПК // Проблемы агрорынка. – 2018. - № 3.- С.98-104.

9 Нарынбаева А.С. Роль агропромышленного комплекса как структурной составляющей региональной экономики // Проблемы агрорынка. – 2017. -№ 1.-С.28-33.

Әдебиеттер тізімі

1 Andreev A.V.Osnovy regional'noj ekonomiki: uchebnik dlja vuzov.- M.: KnoRus – 2017/ – 334 s.

2 Kurnyshev V.V., Glushkova V.V. Regional'naja ekonomika. Osnovy teorii i metody issledovaniya: uchebnik dlja vuzov.- M.: KnoRus, 2018.-254 s.

3 Medvedev A.V. Ob jeffektivnom instrumentarii analiza jekonomicheskikh sistem //Mezhdunarodnyj zhurnal prikladnyh i fundamental'nyh issledovaniy.– 2014.– Ch.5.-№ 11.– S. 763-766.

4 Bychkov N.A. Strukturnye preobrazovaniya sel'skhozjajstvennyh organizacij Respubliki Belarus' //Vestnik Nacional'noj akademii nauk Respubliki Belarus'. Seriya agrarnykh nauk.-2017. - №1.- S.7-20.

5 Krutikov V.K., Kosogorova L.A., Jakunina M.V. Regional'naja ekonomika i upravlenie: uchebnik.– Kaluga: AKF «Politop», 2018.- 864 s.

6 Makarenko T.D, Koval'chuk L.B. Regional'nye social'no-jekonomicheskie processy: osobennosti vzaimodejstvija s vneshnej sredoj //Fundamental'nye issledovaniya.– 2016.– Ch.2.- № 2. – S. 392-396.

7 Nifontova E. Metodicheskie osnovy otbora perspektivnyh projektov APK v regional'nye celevye programmy //APK:jekonomika, upravlenie. – 2019. - № 2 - S.23-31.

8 Zhumabekova G.Zh., Korabaev B.S. Povyshenie konkurentosposobnosti regional'nogo APK // Problemy agrorynka.- 2018. -№ 3.- S.98 -104.

9 Narynbaeva A.S. Rol' agropromyshlennogo kompleksa kak strukturnoj sostavljajushhej regional'noj ekonomiki // Problemy agrorynka. – 2017. -№ 1.-S.28-33.